

Dušan Stojnov

OD PSIHOLOGIJE
LIČNOSTI
KA PSIHOLOGIJI
OSOBA

Novi Sad
2011.

SADRŽAJ

NASLEĐE KONSTRUKTIVIZMA IZ FILOZOFIJE I PSIHOLOGIJE	13
Filozofska okosnica konstruktivističke metateorije	14
Đanbatista Viko (1668–1744)	15
Imanuel Kant (1724–1804)	21
Georg Vilhelm Fridrih Hegel (1770–1831)	26
Fridrih Niče (1844–1900)	28
Hans Fajhinger (1852–1933)	34
Alfred Kožibski (1879–1955)	38
Ludvig Vitgenštajn (1889–1951)	42
Mihail Bahtin (1895–1936)	47
Mišel Fuko (1926–1984)	51
Žak Derida (1930–2004)	55
Novi temelji konstruktivističke metafizike	62
Psihološka prethodnica konstruktivističke metateorije	70
Geštalt psihologija	71
Teorije dečijeg razvoja	73
<i>Žan Pijaže</i>	74
<i>Lav Vigotski</i>	79
<i>Džerom Bruner</i>	84
Od starih ideja do novog naučnog pravca	86
ODREĐENJE KONSTRUKTIVIZMA:	
PREDSTAVLJANJE JEDNE PARADIGME	89
Konstruktivizam u kontekstu teorije saznavanja:	
realizam i antirealizam	93
Argumenti realista	93
Protivargumenti antirealista	98
Realizam spram konstruktivizma: Dva „rasplinuta“ skupa?	100
Da li su neki oblici realizma realističniji od drugih?	100

Konstruktivistička alternativa	104
Korigovanje predmeta naučnog saznanja	105
Korigovanje statusa naučnog istraživanja	107
Korigovanje granica između ontologije i epistemologije	114
Konstruktivizam u psihologiji: načela, vrste, i tačke oslonca	116
Osnovna načela konstruktivizma u psihologiji	116
Različiti konstruktivistički pristupi i merila za njihovo razvrstavanje	123
Tačke oslonca konstruktivističke metateorije	133
RELATIVIZAM	137
Definicije relativizma	138
Postavke relativizma	141
Semantički relativizam	143
Epistemički relativizam	148
Ontološki relativizam	155
Moralni relativizam	159
Implikacije relativističkog shvatanja za nauku	163
RELACIONIZAM	175
Svojstva stvari: unutrašnja suština ili odnosi?	175
Implikacije esencijalizma u psihologiji	180
Relaciona alternativa	190
Novo shvatanje fragmentacije	191
Stvarnost postoji – ali kao znanje o akcijama delatnika	193
Odnosi kao izvor ličnosti	200
Primat domena među osobama	203
PARTICIPATIVIZAM	207
Granice: svojstva objekata ili tvorevine uma	208
Drevni istok i srednji vek spram moderne nauke	208
Subatomska fizika spram modernog shvatanja nauke	212
Preispitivanje granica u raznovrsnim domenima	215

Participativistički pristup saznanju i konstituisanje saznajnih kategorija	222
Deskripcija i preskripcija: dihotomija ili kontinuitet?	227
Reflektovanje spram konstitutivnosti	232
Prirodna podela ili artefakta	234
Participativizam u konstituisanju psiholoških kategorija	239
Participativna epistemologija	242
Participativizam kao prekretnica u razumevanju znanja	244
POTENCIJALIZAM	251
Iskazivanje osećaja subjektiviteta: ličnost i srodni pojmovi	253
Od psihologije ličnosti ka psihologiji osoba	275
Kartezijanska podloga shvatanja ličnosti	277
Ličnost, jastvo i identitet pod lupom konstruktivista	279
Dva različita diskursa o ljudskoj prirodi	292
Od ličnosti do osobe	297
NORMALNOST, MOĆ I REVIZIJA PSIHOLOGIJE	309
Abnormalnost: naučni ili metafizički problem?	310
Norma: ogledalo prirode ili dejstvo kulture?	313
Abnormalno: da li ga ljudi definišu ili ono definiše ljude?	316
Izvor problema: Poreklo dimenzije normalno – abnormalno	321
„Potrošene kategorije“: Potvrda progressa nauke ili patologizacija društva?	325
Tretman osoba u „potrošenim kategorijama“: lečenje ili tlačenje?	334
Vaspitanje: školski kurikulum kao optimalizacija prirodnog zdravlja ili vršenje moći?	337
Karakteristična shvatanja moći u diskursu društvenih nauka	344
Fukoova kratologija	345
Prikrivene strategije dominacije	351
Lenjost kao karakterna crta: primer pozicioniranja u diskursu	355
Od metodologije otkrivanja ljudske prirode ka diskurzivnoj metodologiji	362

METODOLOŠKI ZAOKRET	367
Potreba za promenom metodologije	368
Postavke tradicionalnog shvatanja metoda	370
Problem ograničenosti „Tradicionalne paradigme“	375
Alternativa koju donosi „Nova paradigma“	380
Obrisi budućnosti	385
DA LI IMA SMISLA PISATI ZAKLJUČAK, ILI ZAKLJUČITI DA RASPRAVLJANJE O LJUDSKOJ PRIRODI NIJE MOGUĆE ZAKLJUČITI?	389
Priča o osamnaestoj kamili	394
BIBLIOGRAFIJA	397